

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DIN REPUBLICA MOLDOVA: PERFORMANȚE, PROBLEME, PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE

Viorica ANDRIȚCHI, doctor habilitat, conferențiar universitar

Școala Doctorală *Științe ale Educației*, Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. Articolul abordează problematica învățământului superior din Moldova, cu performanțe, probleme și perspective de dezvoltare. Se evidențiază că învățământul superior din Moldova a înregistrat rezultate semnificative în implementarea prevederilor procesului Bologna. În același timp, se confruntă cu un șir de probleme, care ar trebui luate în vizorul conceptorilor de politici de dezvoltare a învățământului superior din Moldova.

Cuvinte-cheie: sistem de învățământ, învățământ superior, procesul Bologna, strategie de dezvoltare.

Summary. The article addresses the issue of higher education in Moldova, with performance, issues and development perspectives. It is noted that higher education in Moldova has recorded significant results in implementing the provisions of the Bologna process. At the same time, it is facing a number of issues, which should be taken into account by Moldovan higher education policy makers.

Keywords: education system, Higher Education, the Bologna process, development strategy.

Învățământului superior din R. Moldova îi revine misiunea de formare a specialiștilor de înaltă calificare, competitivi pe piața națională, dar și internațională a muncii; de creare a oportunităților de formare profesională pe parcursul întregii vieți; de păstrare și diseminare a cunoașterii la cel mai înalt nivel de excelență; de dezvoltare și promovare a valorilor naționale cultural-istorice în contextul diversității culturale [3].

Învățământul superior pregătește astăzi specialiști și politicieni care vor conduce într-un viitor apropiat societatea și economia țării, or, politicienii, conducătorii instituțiilor statului, ai organizațiilor și proceselor din mediul economico-social, managerii și cadrele didactice de la toate nivelele sistemului de învățământ reprezintă modelul de specialist, de intelectual promovat de universitate. În acest sens, modernizarea universității în conformitate cu cerințele societății cunoașterii este incontestabilă.

Pe parcursul ultimilor ani învățământul superior din Moldova a înregistrat rezultate semnificative în implementarea prevederilor procesului Bologna:

1. Procesul de studii în învățământul superior, inclusiv studiile superioare integrate, în instituțiile publice și private de învățământ superior, la toate formele de învățământ este organizat în baza Sistemului Național de Credite de Studiu (SNCS), structurat în trei cicluri de studii [9].

2. Pentru promovarea convergenței în învățământul superior a fost actualizat cadrul legislativ în domeniul formării profesionale inițiale. Conform prevederilor art.81 din Codul educației al Republicii Moldova [3], în anul 2017 prin Hotărâre de Guvern a fost aprobat *Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior* [7], care urmărește *consolidarea corelației dintre nivelul de calificare și*

competențele solicitate de piața muncii. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior corespunde cu Clasificarea Internațională Standard a Educației (ISCED-F, 2013), *diversificând oferta* programelor de studii, în corespundere cu cerințelor actuale ale pieței muncii.

3. Pentru a îmbunătăți transparența și recunoașterea calificărilor și a competențelor a fost aprobat Cadrul Național al Calificărilor al Republicii Moldova (CNCRM)[2]. CNCRM sprijină politicile și strategiile naționale în domeniul educației și formării profesionale, în corespundere cu politicile europene. Odată cu aprobarea Cadrului Național al Calificărilor, sistemul național de calificări capătă caracteristicile recomandate în EQF, QF-EHEA: *este flexibil, cuprinde toate nivelurile și formele de învățământ profesional, este orientat spre satisfacerea unor necesități concrete în cadre calificate ale pieței forței de muncă și alinierea învățării pe tot parcursul vieții la dezvoltarea economică a țării*.

4. Pentru modernizarea curriculumului universitar din perspectiva centrării pe competențe, pe cel ce învață și pe necesitățile mediului economic au fost elaborate un șir de documente de politică curriculară.

5. Pentru a asigura accesul și participarea la învățământul superior:

- Se organizează *studii superioare integrate* (în domeniile reglementate prin norme de drept internațional: medicină și farmacie; medicină veterinară; arhitectură).
- Începând cu sesiunea 2017 [8], se organizează admiterea la *specialități duble*, cu durata studiilor cu frecvență de 4 ani (240 credite ECTS), inclusiv, 60 de credite ECTS pentru modulul psihopedagogic - *acțiune importantă pentru asigurarea instituțiilor de învățământ preșcolar, primar, gimnazial și liceal cu cadre didactice calificate*.
- Instituțiile de învățământ superior pot elabora *inițiativa programe de studii interdisciplinare* în cadrul domeniilor generale de studiu, în care instituția organizează deja un program de studii acreditat.
- Se organizează studii în *termene reduse*.
- Au fost *diversificate formele de organizare* a învățământului superior: cu frecvență, învățământ cu frecvență redusă și învățământ la distanță. O realizare relevantă pentru învățământul superior constă în realizarea, în condiții de pandemie, a învățământului superior *online* [10], astfel diversificând forma de organizare a programelor educaționale și flexibilizând procesul de învățământ superior.
- Se permite *întreruperea studiilor*, la solicitarea studentului în anumite condiții, după finalizarea a cel puțin două semestre, pe o perioadă de maximum 3 ani pe întreaga durată de studii.
- Se permite *transferul* de la o instituție de învățământ la alta, de la o formă de învățământ la alta, de la o facultate la alta în cadrul aceleiași ciclu de studii, cu condiția compatibilității planurilor de învățământ în aspect de rezultate ale învățării și

competențe scontate, respectând regulile de aplicare a Sistemului Național de Credite de Studiu, pentru anul II și următorii.

- Se permite *restabilirea* la studii a persoanelor care au pierdut prin exmatriculare calitatea de student și solicită continuarea programului de studiu din care au fost exmatriculate, prin evaluarea rezultatelor învățării și competențelor dobândite anterior.
- Se permite promovarea anului de studii, la Ciclul I și la studiile integrate, învățământ cu frecvență, *cu minimum 40 credite acumulate* la unitățile de curs/modulele obligatorii prevăzute în Contractul anual de studii pentru anul curent de studii și acumularea numărului total de credite (60 pe an) prevăzute de planul de învățământ pentru anii precedenți de studii, precum și pentru anul de finalizare a studiilor universitare.
- Pentru creșterea accesului și a participării la învățământul superior Guvernul prevede *burse și alte forme de ajutoare sociale* pentru studenți [4].
- Pentru stimularea studenților cu performanțe academice, se admite participarea la concursul burselor din bugetul de stat atât a studenților admiși la studii cu finanțare bugetară, cât și a studenților admiși la studii pe bază de contract cu achitarea taxei pentru studii, care realizează integral, în termenele stabilite, planul de învățământ pentru un semestru/an de studii, obțin note de promovare și numărul stabilit de credite: 30 - pentru un semestru și 60 pentru un an de studii.
- Instituțiile de învățământ superior pot să acorde burse sociale și de merit, ajutoare materiale, premii, indemnizații unice, inclusiv în cazuri excepționale, pentru tratament medical gratuit, din mijloacele provenite de la prestarea serviciilor cu plată, din sponsorizări și donații.
- În plus, studenții din instituțiile de învățământ superior, cu excepția celor care își au domiciliul permanent în localitatea de reședință a instituției de învățământ sau în suburbiile acestei localități, au dreptul, conform cadrului normativ, la două călătorii pe an în țară (tur-retur), cu restituirea de către instituția respectivă de învățământ, din mijloacele bugetare pentru studenții bugetari și din taxele de studii pentru studenții care își fac studiile pe bază de contract, a 50% din costul biletelor de călătorie în transportul auto și feroviar interurban - *acțiune care, de fapt, nu se realizează de către universități din motive obiective/financiare*.
- Pe perioada stagiilor de practică pedagogică și de specialitate, conform cadrului normativ, studenților ar trebui să li se *achite diurna și cazarea* în mărime de 50 la sută din mărimea diurnei și costului cazării stabilite pentru funcționari și muncitori, precum și integral cheltuielile de transport (tur-retur) de la instituția de învățământ până la sediul instituției/întreprinderii în care se organizează stagiile de practică.
- Guvernul prevede *scutirea de plata taxei de studii studenților înmatriculați pe bază de contract*, începând cu anul II de învățământ la profilul, specialitatea, forma de studii respectivă la locurile disponibile, cu finanțare de la bugetul de stat, precum și în

funcție de rezultatele academice obținute în cadrul fiecărei sesiuni, ținând cont de respectarea următoarelor condiții [5]: a) media notelor obținute la sesiunea ordinară din semestrul de studii precedent nu este mai mică decât 8,5 (opt întreg și cinci zecimi) puncte la profilurile socio-umane și economice și nu mai mică decât 8 (opt) puncte la celelalte profiluri; b) venitul mediu lunar la un membru al familiei pe șase luni premergătoare lunii încheierii semestrului de studii să nu depășească zece salarii minime.

6. Pentru îmbunătățirea ratei de absolvire se furnizează servicii speciale pentru studenți:

- *Studiul individual ghidat de profesor*, care include și consultații suplimentare pentru studenții cu o reușită scăzută.
- *Servicii de consiliere* în scopul coordonării procesului de implementare a creditelor de studiu în procesul didactic.
- *Programe comune de studii superioare* - o formă de colaborare dintre două sau mai multe instituții, ce se realizează în cadrul unui consorțiu al instituțiilor de învățământ superior cu alte instituții și organizații.

7. În contextul internaționalizării învățământului superior se promovează diverse Proiecte/Programe ale Uniunii Europene [11].

8. Pentru îmbunătățirea perspectivelor de *insertie profesională* a absolvenților cadrul normativ din R. Moldova prevede câteva măsuri:

- *Stagiile de practică* în procesul formării inițiale în învățământul superior reprezintă o componentă obligatorie și esențială a formării profesionale universitare [12].
- *Servicii de ghidare și consiliere în carieră*. Centrele de ghidare și consiliere în carieră din mediul universitar reprezintă parte integrantă a sistemului de ghidare în carieră. Prin intermediul Centrelor de ghidare și consiliere în carieră se mizează și pe educația pentru carieră și ghidarea în carieră a liceenilor; *urmărirea evoluției profesionale a absolvenților și susținerea lor în procesul de management al carierei*; ghidarea în carieră a studenților cu nevoi speciale; susținerea cadrelor didactice universitare în procesul dezvoltării carierei didactice; colaborarea cu entitățile economice, ONG, asociații etc., în scopul valorificării posibilităților formative ale activității de voluntariat – dimensiuni importante pentru eficacitatea studiilor universitare, care necesită a fi consolidate/dezvoltate.

Cu toate acestea, contextul demografic, social și economic din țară afectează tot mai mult sistemul de învățământ superior, determinând scăderea dramatică a numărului de studenți; micșorarea ratei de cuprindere a tineretului în învățământul superior; numărul mic al studenților la unele domenii precum Științe chimice, Științe biologice, Științe ale mediului, Științe fizice, Matematica și statistica etc.; descreșterea numărului de studenți care își fac studiile în instituțiile de stat în bază de contract; numărul mic al studenților străini care aleg să studieze în instituțiile de învățământ superior din R.Moldova, comparativ cu

numărul tot mai mare de studenți care aleg să promoveze studiile superioare în universitățile de peste hotare [1].

Prin intermediul Strategiei de dezvoltare a educației „Educația 2020” [15] s-a încercat să se redreseze situația, prioritar pentru învățământul superior din R.Moldova pentru perioada 2014-2020 fiind declarate *accesul și participarea, modernizarea curriculară, promovarea cercetării* – aspecte-cheie stipulate și în cadrul politicilor educaționale europene. Strategia prevede acțiuni concrete de reformare a învățământului superior din perspectiva *accesibilității, calității și relevanței* - finalitate posibilă de a fi atinsă prin:

- ✓ sporirea accesului și a gradului de participare la educație și formare profesională pe parcursul întregii vieți;
- ✓ asigurarea relevanței studiilor pentru viață, cetățenie activă și succes în carieră;
- ✓ proiectarea și instituționalizarea unui sistem eficient de evaluare, monitorizare și de asigurare a calității în educație.

Analiza rapoartelor privind realizarea Planului Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere RM-UE [16, 13] a rapoartelor anuale ale MECC [17], a Matricei de monitorizare la mijloc de termen a realizării obiectivelor și acțiunilor Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”[6], elaborată de MECC, a rapoartelor de evaluare externă ale ANACEC/[14] Agenției Internaționale de Evaluare Externă, a rapoartelor de expertiză pe diferite domenii, elaborate pe parcursul ultimilor 5 ani de către experții naționali și internaționali, alte date disponibile a permis să constatăm că o bună parte din activitățile prevăzute în Strategie nu au fost realizate până în 2020, ceea ce a afectat dezvoltarea propriu-zisă a sectorului și gradul de realizare a Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova -2020.

Rezultativitatea scăzută a realizării prevederilor *Strategiei de dezvoltare a educației „Educația-2020”* este determinată de mai mulți factori, printre care:

1. *Calitatea documentului:*

- Incoerențe între elementele de conținut ale *Strategiei*: nu se specifică rezultatele scontate, unele obiective specifice sânt foarte generale, nemăsurabile; unele acțiuni sânt irelevante, poartă caracter foarte general, vag, fără precizarea rezultatului concret așteptat.
- Nu a fost elaborat *Planul de acțiuni*, cu etape și termene de implementare, rezultate scontate, indicatori de progres și de performanță, sursele și modalitatea de finanțare. Lipsesc criteriile de monitorizare și evaluare în procesul de implementare a Strategiei.
- Pentru multe acțiuni indicate în Strategie nu au fost prevăzute necesarul de cheltuieli aferente, nu s-a precizat sursa de finanțare.

2. *Diferențe semnificative între esența prevederilor Strategiei și semnificația/ interpretarea/ perceperea acestora de către factorii decizionali de la toate nivelele sistemului, demonstrată de planurile de activitate, mai puțin relevante în raport cu prevederile Strategiei.*

3. *Mecanism învechit de implementare a Strategiei.* Mecanismul administrativ-comandă, centrat pe elemente birocratice, departe de indicatorii de performanță este deja depășit.

În plus, nu există estimări și analize ale indicatorilor de randament economic și performanță în sistemul național de învățământ superior, care ar direcționa dezvoltarea sistemului.

4. *Rezistența resurselor umane din universități,* perceperea schimbărilor ca pe un proces care pune în pericol puterea, accesul la decizie, libertatea de acțiune, sistemul de relații, mărimea și stabilitatea salariului etc.; lipsa motivației și, uneori, incapacitatea de a schimba modul obișnuit de activitate; înțelegerea fragmentară, distorsionată sau eronată a schimbării, pe fonul unui climat de neîncredere și al unei comunicări defectuoase; perceperea diferită a consecințelor schimbării pe termen lung, mediu și scurt; neîncrederea în reușită.

Contextul creat evidențiază **problemele învățământului superior** din Moldova [1]:

1. În R. Moldova funcționează o rețea de instituții de învățământ superior supradimensionată, care nu corespunde situației demografice și economice din țară; instituțiile de învățământ superior concurează în prea multe și diverse domenii generale de studiu, fără a deține pe deplin competența de a excela și a asigura calitatea în fiecare dintre aceste domenii. Această situație conduce la o dispersare pe o arie extinsă a resurselor financiare bugetare, ceea ce determină rezultate modeste ale sectorului și eficiența redusă a cheltuirii banului public/banilor contribuabililor.

2. Reforma structurală a învățământului superior din Moldova, în convergență cu standardele Spațiului European al Învățământului Superior, nu a fost susținută în măsură suficientă și de reforma curriculară, de modernizarea procesului de învățământ propriu-zis, această situație determinând în continuare performanțele modeste ale sectorului.

3. Mecanismul actual de constituire a Planului de admitere în învățământul superior / Comanda de stat de pregătire a cadrelor pe specialități și domenii generale de studii în instituțiile de învățământ superior se întemeiază pe datele privind ofertele de angajare pentru anul precedent, nu pe rezultatele studiului prognostic, cu o perioadă de referință de cel puțin 3 ani. Lipsa prognozelor are drept consecință utilizarea inefficientă a mijloacelor publice, alocate pentru pregătirea specialiștilor, care, fie că nu acoperă necesitățile statului în unele domenii, fie că provoacă surplus la alte specialități. Această situație este agravată și de o metodologie ambiguă de repartizare a locurilor bugetare către universități.

4. Eficacitatea este afectată de un proces de formare profesională inițială a cadrelor didactice pentru învățământul general care nu corespunde pe deplin necesităților reale ale sistemului și practicilor internaționale; se promovează un concept depășit al formării inițiale a cadrelor didactice pentru învățământul general, lipsește conceptul și cadrul normativ explicit al formării inițiale al cadrelor didactice pentru învățământul profesional-tehnic și al cadrelor științifico-didactice pentru învățământul superior. Situația este agravată și de lipsa unui concept clar, susținut de un cadru normativ pertinent, al formării profesionale continue a cadrelor didactice de la toate nivelele sistemului.

5. Deși statul finanțează studiile a circa 40 la sută din numărul total de studenți din instituțiile de stat, care după absolvire urmează să se angajeze în câmpul muncii, în funcție de necesitățile statului, investiția în pregătirea specialiștilor din contul bugetului de stat rămâne a fi fără finalitate economică, statul suportând două categorii de pierderi: pe de o parte, nu beneficiază de contribuția absolvenților instituțiilor de învățământ superior la dezvoltarea economiei naționale, iar pe de altă parte, se risipesc resursele bugetare alocate pentru formarea acestora. Aceasta agravează problema valorificării ineficiente a banilor publici, cheltuielile bugetare ale statului nefiind justificate, statul înregistrând pierderi colosale pe termen lung.

6. Implementarea „triunghiului cunoașterii” *educație-cercetare-inovare* în învățământul superior este blocată de un șir de impedimente de ordin uman, economico-financiar, material, logistic etc., precum și de prezența scăzută în universități a *culturii inovării și a spiritului antreprenorial* orientat spre exterior. Universitățile din țară sânt axate preponderent pe activitatea de predare-învățare, mai puțin pe activitatea pe cercetare; acestea nu contribuie atât de mult, cât ar trebui/sânt capabile la inovare, performanța în materie de inovare înregistrând valori minimale; potențialul uman nu este valorificat în măsură suficientă pentru a spori productivitatea științifică și inovațională a universităților. Rezultativitatea cercetării științifice universitare este afectată și de lipsa unui mecanism de monitorizare a implementării rezultatelor cercetărilor, de evaluare a impactului și a durabilității acestora asupra evoluției/dezvoltării mediului economico-social, mediului universitar.

7. Dezvoltarea strategică și asigurarea funcționalității instituțiilor de învățământ superior este afectată de un șir de probleme specifice managementului universitar, care nu răspunde integral principiilor autonomiei universitare, responsabilității publice, conducerii strategice, gestionării eficiente și transparente. În R. Moldova a fost recunoscut dreptul universităților la autonomie universitară, dar se mențin în continuare mecanisme de control extern, universitățile nu pot decide asupra sistemului organelor de conducere conform misiunii sale; în același timp, universitățile încă nu demonstrează întreg sistemul de competențe instituționale necesare pentru a-și asuma pe deplin autonomia universitară; nu au fost respectate toate procedurile de trecere a instituțiilor de învățământ superior la autonomie universitară, fapt care determină în continuare riscul de integritate a patrimoniului public; mecanismele interne de asigurare a calității sânt încă nefuncționale; relațiile cu piața muncii și mediul de afaceri rămân a fi puțin eficiente.

8. Asigurarea calității în învățământul superior este afectată și de funcționalitatea scăzută a Sistemului Management al Calității în Educație, cauzată de structuri instituționale de management al calității puțin funcționale; lipsa standardelor de calitate în învățământul superior; referențial/metodologie de evaluare externă centrată preponderent pe indicatori de input; lipsa unor studii periodice complexe privind calitatea per sistem de învățământ

superior și impactul formării profesionale inițiale asupra economiei și societății în ansamblu.

Prin optica acestor probleme, pentru a deveni *de facto* sursa generatoare de capital uman competitiv, factor determinant al dezvoltării inteligente, durabile a țării, învățământul superior, aflându-se la răspântii, trebuie să schimbe macazul. Acesta trebuie să fie mai incluziv, mai echitabil, să ofere servicii de formare profesională de înaltă calitate, oportunități de învățare pe întreg parcursul vieții, precum și servicii de cercetare și inovare relevante pentru societate și economie:

✓ în cadrul unor centre universitare de excelență mai mari și mai puternice, vizibile pe plan internațional; cu bază tehnico-materială bine dezvoltată (tehnologii noi, biblioteci hard, virtuale, laboratoare performante); cu infrastructură performantă, dedicată cercetării și inovării, transferului de cunoștințe, antreprenoriatului academic; antrenate în relații efective, avantajoase cu piața muncii, mediul de afaceri; angajate în soluționarea problemelor reale ale societății și întreprinderilor din țară;

✓ în baza unei oferte de formare universitară conectată la cerințele actuale și de perspectivă ale pieței muncii și a unui proces de învățământ modern, centrat pe student, orientat spre formarea durabilă a competențelor profesionale solicitate de angajatori, spre cultivarea spiritului inovativ și antreprenorial;

✓ promovate de cadre științifico-didactice de înaltă calificare, competente și competitive, formate prin diverse stagii de formare naționale și internaționale, programe de mobilitate, mai motivate și mai bine plătite, în funcție de performanța profesională demonstrată; cu un staff-managerial profesionist, capabil să promoveze autonomia universitară, responsabilitatea publică, conducerea strategică și gestionarea eficientă și transparentă a resurselor financiare.

Pentru a maximiza contribuția învățământului superior la dezvoltarea durabilă a țării sânt necesare schimbări în domeniile-cheie [1]:

1. Reformarea peisajului învățământului superior național prin consolidarea bazată pe fuziuni și alianțe.
2. Extinderea domeniilor de activitate a instituțiilor de învățământ superior, diversificarea serviciilor oferite în cadrul universităților (de stat) întru soluționarea efectivă a problemelor societății și dezvoltarea economico-socială a țării.
3. Implementarea mecanismului de elaborare a Comenzii de stat de pregătire a cadrelor pe domenii fundamentale ale științei, culturii și tehnicii în termeni prospectivi, din perspectiva armonizării cererii cu oferta (*locuri de muncă (peste 3-5 ani): locuri bugetare*).
4. Modernizarea curriculumului universitar din perspectiva Cadrului Național al Calificărilor, valorificării studiului individual ghidat și implicării mediului de afaceri / a reprezentanților angajatorilor pe tot parcursul procesului de formare profesională.
5. Implementarea mecanismului funcțional de plasare în câmpul muncii a absolvenților, atractiv pentru toate părțile, bazat pe responsabilități partajate.

6. Dezvoltarea în universități a culturii inovării și a spiritului antreprenorial, orientat spre exterior.

7. Reformarea managementului universitar din perspectiva corelației dintre autonomia universitară asumată, responsabilitatea publică demonstrată, conducerea strategică, gestionarea eficientă și transparentă.

8. Consolidarea capacității structurilor naționale și instituționale în domeniul managementului calității și fortificarea parteneriatului cu Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior.

Suntem în perioada elaborării Strategiei de dezvoltare a educației „Educația-2030”. Cu certitudine, lecțiile învățate în procesul de realizare a Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” ar trebui să consolideze rolul învățământului superior în dezvoltarea națiunii, în construirea viitorului țării.

Referințe

1. Andrițchi V. Învățământul superior din R. Moldova - performanțe, probleme, perspective de dezvoltare. Studiu. Guvernul R. Moldova, *Centrul de Implementare a Reformelor*, Chișinău, 2018. 154 p.
2. Cadrul Național al Calificărilor al Republicii Moldova. HG nr.1016 din 23.11.2017. Publicat: 01.12.2017, Monitorul Oficial Nr. 421-427, art. Nr: 1137. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=372759>
3. Codul educației al Republicii Moldova. Publicat la 24.10.2014, Monitorul Oficial, nr.319-324, art. nr. 634.
4. Hotărârea de Guvern Nr. 1009 din 01.09.2006 Cu privire la cuantumurile bursei, altor forme de ajutoare sociale pentru studenții din instituțiile de învățământ superior, elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, profesional tehnic secundar și persoanele care studiază în învățământul postuniversitar. Publicată la 08.09.2006. Monitorul Oficial, Nr. 142-145, art. Nr: 1092. http://lex.justice.md/document_rom.php?id=F38E355D:76FC33F4
5. Hotărâre de Guvern Nr. 125, din 15.02.2001 Cu privire la scutirea de plata taxei de studii a studenților și elevilor instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate de stat înmatriculați pe bază de contract. Publicat: 22.02.2001 în Monitorul Oficial Nr. 19-20, art. Nr: 165. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=295757>
6. Matricea de monitorizare la mijloc de termen a realizării obiectivelor și acțiunilor Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. http://mecc.gov.md/sites/default/files/matrice_monitorizare_strategie_educatia_2020.pdf
7. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior. HG nr.482 din 28.06.2017. Publicat la 30.06.2017 în Monitorul Oficial, Nr.

- 216-228, art. Nr.: 564. http://mecc.gov.md/sites/default/files/nomenclatorul_nr.482_din_28.06.2017_0.pdf
8. Ordinul nr.669 din 01.08.2017, Cu privire la organizarea studiilor la specialitățile duble la ciclul I de studii superioare, MECC.
 9. Regulamentul de organizare a studiilor în învățământul superior în baza Sistemului Național de Credite de Studiu. Ordinul MECC, nr.1046 din 29 octombrie, 2015.
 10. http://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr._1046_din_29.10.2015_regulamentul_de_organizare_a_studiilor_in_invatamintul_superior_in_baza_sistemului_national_d_e_credite_de_studiu_0.pdf
 11. Regulamentul-cadru privind organizarea și desfășurarea învățământului superior la distanță. Aprobă prin ordinul MECC nr.474 din 24.05.2016. http://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_474_sin_24.05.2016.pdf
 12. Regulamentul-cadru cu privire la mobilitatea academică în învățământul superior. Hotărârea de Guvern Nr.56, din 27.01.2014 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la mobilitatea academică în învățământul superior. Publicat: 31.01.2014 în Monitorul Oficial, Nr. 24-26, art Nr.: 66. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=351368>
 13. Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior (ciclul I-studii superioare de licență, ciclul II- studii superioare de masterat, studii superioare integrate și învățământ medical și farmaceutic). *OM nr.203 din 19.03.2014*. http://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr._203_din_19.03.2014_regulamentul-cadru_privind_stagiile_de_practica_in_invatamintul_superior.pdf
 14. Raport de progres privind nivelul de realizare a Planului Național de Acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere a Republicii Moldova-Uniunea Europeană, 2014-2016. <http://mecc.gov.md/ro/content/planuri-si-rapoarte-de-activitate>
 15. Rapoartele de evaluare externă în vederea acreditării programelor de studii superioare ale Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional. <http://anacip.md/index.php/ro/transparenta/rapoarte-de-evaluare-externa>
 16. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. HG Nr. 944 din 14.11.2014, publicată la 21.11.2014, Monitorul Oficial, nr. 345-351, art. nr: 1014.
 17. <https://monitorizare.gov.md/reports/PNAAA%202017.html>
 18. <http://mecc.gov.md/ro/content/planuri-si-rapoarte-de-activitate>